

ÇIKARIM SERBEST

Borusan Contemporary’de önümüzdeki Mart’a kadar sergilenecek olan eseri vesilesiyle, Serkan Özkaya ile fikir ayrılığı yaratan eserlerini konuştuk.

RÖPORTAJ GÜNEŞ UYSALEFE PORTRÉ FOTOĞRAFI JACQUELINE RODITI

ÖZKAYA’NIN
“MIRAGE”
ADLI VİDEO
ENSTALASYONU
22 MART’A
KADAR
GÖRÜLEBİLİR

Serkan Özkaya geride soru işaretleri bırakmayı seviyor; “Şimdi bu çalışmanın üzerine basıp yürüyecek miyiz?” ya da “Bu Davut heykeli neden yatık duruyor?” gibi birçok soru; onun eserlerine bakıp, “Çağdaş sanattan anlamıyorum!” diyerek geçmenize engel oluyor. Eğer günümüz sanatının üstlenmesi gereken görevlerden biri bizi düşündürmekse, Özkaya bunu şüphesiz başarıyor. Karakteri ise pek soru işaretlerine mahal bırakmıyor; Borusan Contemporary’de katıldığı karma sergideki “Mirage” adlı eseri için bulduğumuzda, iletişime açık ve net biri olarak karşımıza çıkıyor. Son

beş yıldır New York’ta yaşayan, öncesinde İsveç ve Fransa’da bulunmuşluğu olan sanatçıyı kısa İstanbul ziyaretinde yakalayıp, sanatını, İstanbul Bienali’nde sergilenmek için taşınırken kırılan Davut çalışması ile bir ara sanat gündemini meşgul edişini ve ziyaretçiyi ters köşeye yatıran son eserini konuştuk.

Alman Edebiyatı üzerine eğitim almışsınız, hatta yüksek lisans yapmışsınız. Sanata nasıl yöneldiniz?

“Aslına bakarsanız sadece lisans ve yüksek lisans değil doktora dahi yaptım. Araştırmalarım genellikle müzik, sanat, felsefe ekseninde gerçekleşti. Benim

için bütün bu çalışmalar neredeyse bir hobiye dönüştü diyebilirim. Sanata ise oldukça erken yaşta merak sarmıştım ve sanatçı olmaya da yine erken yaşta, sanırım ortaokulda kesin karar vermiştim. Böyle olunca Türkiye’deki olanakları göz önüne alıp, önce Mimar Sinan’a girmek istedim ama ziyaret eder etmez oradan soğudum. Sonra Bilkent’i tavsiye ettiler, tasarım bölümüne girdim ama ilk ayın sonunda derslere girmeyi, ikinci ayın sonunda ise Ankara’yı tamamen bıraktım ve geri döndüm. Alman dilini lisede öğrendiğim için üniversite sınavında Alman Dili ve Edebiyatı’na girebildim. Dolayısıyla sanata yönelmeye

PASTACI YAMAĞI,
FİBERGLAS, BOYA VE İP, ENSTALASYON, 2006

karar vermem bütün bunların öncesinde oldu ve beni bir anlamda yönlendirdi.”

Reprodüksiyona olan ilginizi uzun yıllar eserlerin gerçeklerinden uzakta olmanıza, onları ancak kitaplardan görebiliyor olmanıza bağlıyorsunuz. Reprodüksiyon üretme fikri, orijinal işlerin anavatanlarında bulunurken de aynı heyecanı veriyor mu?

“Bu konuda haklısınız. Garip bir kıyıda köşede kalmışlık hissi, Türkiye’deyken vazgeçilmez bir refleksti benim için. Kopya ya da suretten anladığım sadece yapıtların asılları ve onların çoğaltılmaları değil, aslında daha geniş bir varoluş durumu. Hayata dahil olamamakla ilgili... Yani tecrübe ve varoluşun iki ayrı durum haline gelmesi. Bu varoluşsal durumun da aslında salt coğrafi olmadığını sonradan fark ettim. Bunu, tarih ve diğer bireyden büyük, süregelen kurumlarla olan karşılaşma olarak tanımlayabilirim. Ya da daha basit bir biçimde; bireyin kurum ile olan ilişkisi, çatışması diyelim.”

BANA ONUN KELLESİNİ GETİRİN,
ŞEF CİVAN ER TASARIMI KADAYIFLI TAVUK, 2009

DAVUT (MİKELANJ'DAN ESİNLE),
FİBERGLAS, METAL VE BOYA, ENSTALASYON, LINCOLN CENTER'İN ÖNÜNDE, 2012

Burada sergilenen "Mirage" adlı işinizden bahseder misiniz?

"Bir mekana gireriz ve onu şöyle tanımlarız; dört duvar, yer, tavan ve belli bir ışık. Ona boş deriz normalde, değil mi? İşte sanat dediğimiz şey de oraya bir şey ekleyerek gerçekleşir. Örneğin duvara resim ekleyerek veya mekanda performans düzenleyerek. Ben de burada ekleyerek değil çıkararak bir şey yapmak istedim yani buraya geldiğiniz zaman gördüğünüz gölge, ışığın eksilmesiyle ortaya çıkıyor. İkinci olarak, elinizin gölgesini görürsünüz, o elinize işaret eder ve elinizin aslını düşünürsünüz. Burada ise gölge uçağı imlemiyor o anlamda; gördüğünüz uçağın gölgesinin gölgesi. İsmi olan 'Mirage' yani 'Sanrı' da buradan geliyor. Diğer bir anlamı da şu; Fransızların 90'larda galiba bir savaş jeti vardı. Ona Mirage ismini vermişlerdi. Marifeti de rakip veya düşman radarları tarafından görülüyor olmasıydı."

New York üretim sürecinizde nasıl bir rol oynuyor?

"Beslenmek açısından çok seçenek var. Mesela operaya gitmekten hoşlanırım, haftada bir görülecek bir gösteri oluyor burada. Ya da galerileri gezmeye kalksam birkaç günümü ayırmam gerekir. Birçok ilginç insanın yolu New York'a düşüyor, o da güzel bir şey; orada yaşamaları bile onlarla bir araya gelebiliyorum. Bunun dışında bir rutinim var; evden çıkıyorum, aşağı yukarı 35-40 dakika yürüyüp atölyeye gidiyorum ve saat onbirden altıya kadar atölyede oluyorum."

Davut adlı işiniz büyük yankı uyandırmıştı; bir şanssızlık eseri kırılmasını nasıl avantaja çevirmeyi başardınız?

"Neyin avantaj ya da başarı olduğu bence tartışılır. Yani eğer o heykel 2005 yılında İstanbul Bienali'nde sergilenbilseydi nasıl bir durum olacağını tamamen bilemeyiz. Benim yaptığım sadece kırılmasının kendi

*"Kendimi bildim
bileli 'ülkemin
içinde bulunduğu
hassas geçiş
dönemi' bitmedi. Bu
garip tedirginlik,
sanatçıları kısa vadeli
düşünmeye zorluyor.
Biraz 'kelle koltukta'
bir sanat dünyası var
sanki Türkiye'de"*

başına bir son olmadığını düşünmek ve baştan tahayyül ettiğim halini kurmaktı. Türkiye’de o heykeli sergileyemememin birden fazla nedeni var bence. New York’ta içime sinen bir şekilde, bir tırın üzerinde yan yatmış halde, kaldırımdaki insanlarla aynı seviyede sergiledim, kentte dolaştırdım, hatta hakkında bir kitap da çıktı geçen yıl, adı ‘Double’.”

Şu aralar yaratıcı dünyanıza yeni katılan, sizi heyecanlandıran neler var?

“Gökyüzündeki ayın bir suretini yapıp yine gökyüzüne yerleştirmekle uğraşıyorum.”

Proleterler, kağıt, Michelangelo ve şimdi de ay. İlham kaynaklarınız oldukça çeşitli ve değişken. Ancak ortak bir paydada buluştukları kesin; zaman, geçicilik, hafiflik...

“Bu gibi soyutlamalar aslında sanatçıların ortak derinliklerini oluşturur. Hafiflikten bahsederseniz, bu konuda çok üretmiş bir

dolu sanatçının yanı sıra örneğin Calvino ve Kundera’yı da rahatlıkla örnek gösterebiliriz. Sanırım bu kavramların birlikte işaret ettikleri şey, anın geçiciliği ve izleyenin tecrübesi. Zaten bence sanat eseri dediğimiz şey de burada oluşur yani izleyenin yapıt ile girdiği ilişkide.”

Üzerine basılan, hatta yenen sanat eserleri yaptınız. Sanata meydan okumayı seviyorsunuz. Peki, acaba sanatı sevmiyor olabilir misiniz?

“Hiçbir şey sadece sevilmaz bana sorarsanız. Sevdiğimiz her şeyden biraz nefret de ediyoruz, nefret ettiğimiz şeyleri de biraz arzuluyoruz.”

Biraz da “şakacı” bir tarzınız olduğunu söyleyebilir miyiz?

“Mizah, hatta çok anlamlılık bence önemli. Bana arkadaşlarım hep şöyle der; ‘Sen şimdi ciddi misin yoksa şaka mı yapıyorsun anlayamıyoruz.’ Ben de onlara katılırım.”

Web sitenizde farklı yayın ve kritiklerin hakkınızda yaptığı yorumlara da yer vermişsiniz. Bazıları olumsuz olarak dahi algılanabilir. Yorumlar veya doğru anlaşılacak ne kadar önemli sizin için?

“Benim için makbul olan iki eleştiri var. Birincisi hafifçe yeren yani düpedüz eleştiren. İkincisi ise yapıtı derinleştiren yani benim ulaşamayacağım düzlemlere erdiren. Bunların dışındaki methiyeleri fazla önemsemiyorum. Bir de tabii özellikle tembel gazetecilerin olduğu ülkelerde basın bültenini aynen yayınlama alışkanlığı var, ona hiç girmiyorum.”

Türkiye’nin sanatta bir ilerleme kaydettiğini düşünüyor musunuz?

“Geçmişe kıyasla güçlü kurumlar var. İyi işler çıkabilir diye düşünüyor insan. Ancak kendimi bildim bileli ‘ülkemizin içinde bulunduğu hassas geçiş dönemi’ bitmedi. Bu garip tedirginlik, sanatçıları ve belki bütün bireyleri kısa vadeli düşünmeye zorluyor. Biraz ‘kelle koltukta’ bir sanat dünyası var sanki Türkiye’de.”

ANİ ESİNTİ,
A4 KAĞIT, İP VE TUTKAL, ENSTALASYON, 2009